

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ad Leonem X. Pontificem Maximvm

[Straßburg], 1519

VD16 L 3409

Corollarivm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34717

PTIS DECLAMATIVNCVLAE POPVLARES

dicitur. Omnis qui irascitur fratri suo, sine causa, merito per B. Hiero. iubetur eradi. tollitur enim (ut ipse ait) ois occasio iræ in isto præcepto. & illud additū est, quia in ueris libris non habet.

At obijcitur. Tu de perfectis loqueris, non autem omnes damnantur imperfecti. Respondeo, uerum est, Sunt gradus in isto & quolibet præcepto, ut isti quatuor a domino in euāgelio isto distincti, & sex per B. Augu. ut uisum est. Primū est enim, ne occidas opere, tamen prospiciendum, ne etiā uerbo, ac deinde ne signo, inde ne corde. Quod si nūc mereri etiā uolueris, oportet ut etiā libenter optes aduersa, & feras cum gaudio. Scio non oportere statim esse perfectum, sed gradatim ascendendum. Verum oportet tandem perfici, & tendere semper ad profectū, & non stare ac contentum esse in aliquo graduum prædictorum, sicut multi faciunt, peius peccantes propter non proficere, q̄ alij propter nō incipere, eo quod illi superbiant de incepta iustitia.

Inde deniq̄ sapius uenit, ut pessimi peccatores ac meretrices, compuncti statim ita perficiantur, ut in supremū gradū euolent parati omnia amittere, & sustinere cum gaudio, ubi alij multis annis laborantes, nec secundum attingunt. Quod si dixeris, nō mirum quod magni peccatores sic compungantur.

Ecce ecce, hic te audio pharisæe, tu nō es magnus peccator, nō es sicut ceteri hoīm, inuenisti uias tuas bonas. Et cæcitas nimis profunda, & lata, quasi ista superbia nō sis peior illis omnibus.

Igitur, cogitandū semper, ut non tantū ira, sed fomes ipse iræ, & totus Adam occidatur, arbor cū fructibus & radice. Ira enim nisi iustitiā dei non operatur. Non em̄ præcepta sic tantū sunt discenda, ut scias confessionem facere, quia iste fomes nō pertinet ad cōfessionem, sed tantūmodo opera, neq̄ tollitur p̄ confessionem, quia neq̄ p̄ baptismū. Sed cognoscendū peccatū, & quid faciendū tibi sit, & quid a deo petendū, per legē enim cognitio peccati. Quia præceptū dei plus requirit, q̄ possumus. Sed hic clamant, ergo impossibilia præcipit: hæc est blasphemia, ergo iniuste, dānat. Respondetur nō, Sed ideo præcipit, ut misereatur, & humiliet ad gratiam quærendam. Qui enim solum discit ea, ut possit cōfiteri uadit p̄sumens facere, quæ didicit, & peius semper uiuit, nihil aliud faciens, nisi q̄d conscientia auget, & magnificat.

COROLLARIUM.

Quod homo non est per
fectus, sicut debet esse, pec- alijs
catum est, sed non imputatur.

Imputatur ijs, qui stant, quia tales peccatū suū nō odiunt, qđ est in eis, scilicet fomité, ac per hoc diligunt, & foedus cum gen- tibus Cananēis ineunt. Non imputatur eis, qui studio assiduo il- lud expugnant, propter hunc enim feruorē & profectū, non im- putatur eis, licet sit in eis, quia licet sit in eis, tamē nō est in eorū uoluntate, sed contra uoluntatē in carne. Ideo non est in eis, qđ est in eis. Vnde Apostolus dicit, Scio qđ non habitat in me, id est in carne mea bonū, habitat in eis, sed non regnat in eis, sicut le- busei inter filios Israel, sed non regnabant. Et Rho. viij. Nihil da- mnationis ijs, qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnē ambulant. Quare: quia qui sunt Christi, carnem suam crucifixe- runt cum concupiscentijs suis. Ambulant em̄ assidue contra car- nem, non secundum carnem, id est, expugnant fomité, quem illi stertentes secure omittunt, de operibus contenti bonis.

Quid enim putas significat passio & mors Christi, nisi mor- tem ueteris hominis ac totius Adam: qui licet nō subito occida- tur, tot tamen alapis, colaphis, flagris, spinis, tandem clauis pun- gendus & sodiendus, donec expireret inclinato capite. Caput est ipse fomes, intima radix irā & concupiscentiā, qui non occidit nisi multis aduersitatibus fractus, tandem quiescat mortuus.

Idem significatū est, quod olim filij Israel oēs mortui sunt in deserto, prāter Iosue & Caleph, & non nisi alia generatio intra- uit terrā promissionis, quā secūdā circūcisionē in spiritu figura- bat, ut nō tantū a tpalibus, sed & a spūalibus bonis abstineretur.

NUNC uideamus THEOLOGOS nostros, qđ de pre- ceptis istis sentiāt. Dicūt itaq;, qđ intētio legislatoris nō fuerit, ut in charitate seruent, nisi quis uelit uitā ingredi, secūdū illud, Si uis ad uitā ingredi, serua mādata. Alioqui (inquiunt) sequerēt, qđ peccaret, qui nō occideret, & hanc obmissionē sine charitate pre- staret. Ecce hęc dicunt ij, qui nobiliores in Theologis. Quid autē dicunt, nisi quod Iudæi etiā sapiunt, & dicūt, scilicet literā & tra- ditionē facientes ex spirituāissimo mādato dei. Non occides em̄, intelligunt (id est, nō facias opus homicidij) quod utiq; cum facile contingat obseruari, statim irruunt, & dicunt, pceptum

PTIS DECLAMATIVNCVLAE POPVLARES

esse seruatum, nisi forte non in charitate, sed hoc non est peccatū nec transgressio huius præcepti. Quid faceremus istis Pharisaicis interpretibus, si non ipse dominus hoc præceptum exposuisset prompti enim essent negare, quod in illo ira cordis etiā prohibita sit, nisi quando non irritatus, ex malicia irasceretur homo, quod tamen nescio an huc pertinere sentiant. Si ergo scirent, quod ista malignitas iræ radicalis radicitus hic prohibetur, utiq; non negarent præceptū in charitate fieri iussum esse, nisi dixerint aliq; que suis uiribus posse iracundiā in mititatē mutare, sine gratia.

Secundo, illud quoque uel somniant, uel somniare cogunt. Quod nō occides &c. referatur ad tempus quietis, in quo si quis irasceretur, peccaret, quod ille nimirū uult, qui glossauit, sine causa. q. d. si fuerit non pulsatus iniuria &c. quasi non peccet, si læsus indignetur lædenti, non enim hucusq; intrant in præcepti cognitione, ut uiderent, quoniā omnia referuntur ad tempus tentationis, & probationis, ut homo ibi agnoscat spiritum eorū & carnalitatē suā, dū senserit sese rapi uiolenter ad peccandū & non inuenit in carne sua bonū, ut gemat pro gratia sanitatis, hic em̄ sine gratia homo nō potest iram obmittere, & impatientiā, ut patet experientia. Alioqui, non doceretur homo hic aliam iram ponere quā diabolicā, quæ est, non irritatū irasci ac nocere, quæ nullis ferme bestijs inest, aut quā paucissimis. Similiter somniāt de actu diligendi deum super omnia, scilicet in tempore quietis & non cogitant quam impossibile sit in tentatione & passione.

Hoc totum illi pulchre abscondunt, quādo disputant solū de operibus præceptorū secundū faciem syllabarū. tunc em̄ inueniunt Iudaicæ illius cæcitatē monstra, scilicet quod gratia non est necessaria nec intenta in præceptis, nisi cōdicionaliter, & hoc non propter defectum hoīm, sed propter intentionē præcipientis, ut gratia fiat odiosa cunctis, dū potius uelut noua exactio imponitur supra legem, & impossibiliore faciat salutem, quā lex ipsa & non sit potius adiutoriū & consolatio ijs, qui legem debent implere. Sic cogunt imaginari THEOLOGĪ monstra ignorantia, & prodigia tenebrarū. Igitur in gratia fieri præcepta, nō solum est intentio præcipientis, sed indigentia facientis. Nam uerum est, quod ille peccat, qui non occidit, existens extra gratiā, non aut peccat, quod non occidit ad literā, sed quia intus occidit corde

R. P. MARTINI LV THERII DE X. PRAECE

in spiritu ubi sine gratia, non potest esse sine ira, & fomite indignationis, ut patet experientia tentationis & occasione data per aduersitates, hoc enim latens malum irae facit, ut non possit non occidere, ergo reus est praeccepti spiritualis, licet sit non reus eiusdem praeccepti literalis. Patet ergo quod de lege loquitur ad literam.

Tertio, ex eadem caligine concludunt, quaedam esse praeccepta tantum negatiua, quaedam affirmatiua, hoc iterum non est uerum, nisi corticem syllabarum teneas. Nam illo praeccepto, Non occides, exprimit uehementissimam affirmatiuam, scilicet illam, Esto mitis & ex corde mansuetus, ac patiens, & quietus, ac pacificus. Negatiua enim in scripturis ideo ponitur, quia affirmatiua non est tam uehemens, ut ibi, Maria optimam partem elegit, quae non auferetur ab ea (id est) in aeternum ei cumulabitur. Et Psal. cix. Iurauit dominus et non poenitebit eum, id est, maxime & eternaliter placebit ei. Et illud Psal. i. Beatus uir qui non abiit, id est, maxime hic inter pios profecit, Et sic de multis alijs. Nam & Apostolus Rom. vij. exponit illud, Non concupisces, affirmatiue, dicens, Quod uolo bonum, id est, contrarium concupiscentiae (scilicet castitatem & amorem) non facio, facere enim positue significat. Igitur hoc praecceptum est quidem negatiuum secundum literam, sed affirmatiuissimum, secundum spiritum, quia dominus requirit, ut sint mites & pacifici. Illi autem relinquunt internam foeditatem, quam Synagoga impropere dominus, dicens, Sordes in pedibus eius, Tren. i. & Deut. xxij. Peccauerunt ei, & non filij eius in sordibus. Sic & illud, Non moechaberis, negatiuum est, sed secundum literam, habet autem hanc affirmatiuam spiritualissimam, Esto castus, continens, temperans, sobrius, modestus. Et hoc ex intimo, proprio, gratuitoque corde. Hic autem gratia utique opus est, non propter deum intendente praecipiendo, sed propter carnalitatem nostram impotentem faciendo.

Sic illud, Non furtum facies, litera est negatiua, sed spiritus affirmatiuus, scilicet, esto pauper spiritu, contentus presentibus, ac modestus &c. Quin & illud primum, Non habebis deos alienos, est affirmatiuum, scilicet, dominum deum tuum diliges & coles, unum super te, & omnia, alioqui non erit unus, si aliud cum eo diligerit. Et illud secundum similiter, Non assumes nomen domini dei tui in uanum. Haec est litera, sed spiritus dicit, Sanctum & terribile nomen eius. Et iterum, Omnis qui inuocat nomen domini saluus erit. Vult ergo affir-

PTIS DECLAMATIVNCVLAE POPVLARES

mi nomen dei affidua reuerentia, & timorosa inuocatione, magis aut̄ glorificari & benedici humili suę ignominiaē cōfessione

Et illud tertiū, Sabbata sanctifices, id est ad literā nullū opus in eo facias, litera est negatiua, cum ibi affirmentur nobilissima, & maxima opa dei, in audiendo, docendo, meditando uerbo dei in spiritu intus, foris quies, intus maxia actuositas dei operantis

Et si hæc tria præcepta exponas spiritualiter (id est, de internis operibus) inuenies, quod primū sit Charitas dei, Secundū fides, Tertiū spes. Nam nō habere alienū deum, est deū diligere super oīa. Non assumi nomen eius in uanū, est credere in nomen eius & ipsum in fidei spiritu intus inuocare & glorificare. Quomodo em̄ inuocabunt, in quē non crediderunt, omnis em̄ qui inuocat nomen dei saluus erit. Porro sanctificare quietē, est sese passibilem deo p̄stare, ut in illo deus solus operet̄, hic patientia & spe est opus. Nam hic in caliginē intratur, ubi homo nō operat̄, sed ducit̄ uia passionis mirabiliter. Quoties ergo pateris, toties operaris non tu, sed quiescis, & deus operat̄ in te, sed tu nescis quid, quia pateris & es nuda materia. Hoc est q̄d ait, uacate & uidete, quoniā ego sum deus. Spes sola hic regnat in charitate p̄ fidem. Recte itaq; B. Aug. dicit, quod cultus & latria dei est in fide, spe, & charitate. At hæc sunt affirmatiuissima, & tres Theologicae uirtutes, sub litera istorum trium uerborū significatae negatiue.

Vnum restat affirmatiuū, Honora patrem & matrem, sed & hoc quomodo sit spirituale, dictum est supra. Licet litera solummodo honorem ligni externi docere uideatur, sed subtus affectum timoris & obedientiaē promptitudinē requirit, quæ sine gratia, non est possibile fieri, ut patet in probatione tentationis ubi occasio uenit ipsum obseruandi, cōtra uotum uniuscuiusq;

Iam illud quartū satis notum est, Non falsum testimoniū dicēs, literam esse negatiuam, sed affirmatiuā esse in spiritu, ut proximo tuo sis ex corde paracletus, excusando, defendendo, & omnia, quæ tibi uelles fieri in famæ periculo, & conscientiaē. Reliqua duo similiter nota sunt, quod nō concupiscere ad literam hoc sit ex corde fauere proximis omnia bona, & nolle ullū malum. Ex quibus oībus patet, q̄d decalogus ad literā sonans, recte in spiritu exponit̄ a Christo & Apostolis, ubi docent fidē, spem, charitatem, obedientiā, reuerentiā, humilitatē, mansuetudinē,

R. P. MARTINI LV THERII DE X. PRAECE
pacem, patientiã, modestiã, castitatẽ, paupertatẽ, bonitatẽ, beni-
gnitatem, hilaritatem, mutuam beneuolentiã &c. Hæc quidem
sunt affirmatiua, sed sunt spirituales sermones decalogi oïno.

Reuertamur itaq; ad propositum.

Incipit aut, a mansuetudine ac suauitate spiritus instruere ho-
minem, ut deo similis esse studeat homo erga proximum, sicut
uult deum erga se esse. Nam bonitas summe cõmendat deum,
ideo ut homo sit mitis, benignus, suauis, mansuetus, clemens, fa-
cilis, tractabilis, bonus, id est, deo simillimus, dicit, Non occides
non sis occisor, non sis crudus, asper, durus, amarus, difficilis, in-
dignabundus. Hoc autem efficit spiritus gratiã, qui hoc præce-
pro quæri & peti cogitur. Hoc idem dicit dominus Matthæi, v.
Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.

C O R O L L A R I V M.

Frustra sibi blandiuntur, qui non occidunt, & tamẽ ut sint be-
nigni ex corde, non quærunt, quia per hoc solum speciem præ-
cepti, & literam habent mortuam, quibus uelut umbris prote-
gitur interior umbra Behemoth. Et demus simile.

Calx apparet frigere, ac sine calore, sed effusa aqua, furit ardore
solo autem oleo quietissime extinguitur. Sic homo adustus
fornace maternæ concupiscentiã, occultam habet radicem irã,
quæ erumpit, data tentatione, nec sanatur nisi p oleum gratiã.

Aliud.

Latro uel homicida, aut alius grassator, si non occidit, aut per-
cutit de facto, nunquid contentus est in eo princeps, si arma nõ
ponat: suspiciabit enim, quod data occasiõẽ percutiet. Ita homo
& si nõ irascatur de facto, tamen habet intus gladiũ irã, & si in
uagina reconditũ, sed non placet deo, nisi ponat gladiũ & abij-
ciat. Nec satis est quod in uagina sit, timor est de futura occasiõẽ
Nam iste est gladius, quo occisus est filius dei. Ideo etiã si non oc-
cidas, tamen coram deo occisor es, quia in armis occisionis filij
sui inueniris. Quis enim corã principe securus gladium portet,
quo constiterit filiũ principis occisum. ideo iram tam longe fie-
ri oportet & ex intimo corde, ut nõ possibile appareat aliquan-
do ipsam erumpere. Sic canis, etiam si opere non mordeat, nun-
quid ideo nõ est mordax: immo eo peior, quo insidiosior. Sed
heu has insidias nostras cordis q̄ pauci obseruant. Vnde psal. v.